

illetve 150 tudományos társaságtól és intézettől szerzik be. Céljuk, hogy jelentősen csökkentsék a szállítók számát, és ezáltal visszafogják az adminisztrációt is.

Saját fejlesztéssel oldották meg a folyóiratkéreszek számának automatikus követését.

Az akadémia kiadványaira alapozott cseretevékenység során a jövőben kizárólag a biomedicina területére fognak szorítkozni.

A hagyományos könyvtári folyamatok gépesítése önmagában nem garantálja az elektronikus információ korszakához való alkalmazkodást. Az eddigi szervezetet a megbízhatóság és gondosság mellett a formális jelleg, a konzervativizmus és reaktivitás jellemezte. Ehelyett azonban az olvasókkal, a kiadókkal és más szállítókkal való interaktivitásra van szükség. A reaktivitást és a konzervativizmust mindenképpen rugalmasságnak kell felváltania.

1995-ben az akadémia vezetői úgy döntöttek, hogy a könyvtár fejlesztésére 1999-ig bezárólag külön pénzeszközöket fordítanak. A könyvtárnak erre az időszakra szóló akcióterve fő célként egy nemzetközileg vezető szerepet játszó biomedicinális információs központ létrehozását jelöli meg a meglévő szolgáltatások optimalizálása és kibővítése útján, valamint specifikus felhasználói célcsoportok számára történő gyors szolgáltatásfejlesztés megvalósításával. Stratégiai szinten vizsgálják felül a gyűjteményfejlesztést a kizárólagos biomedicinális jelleg megteremtése, és a digitális dokumentumok gyűjtésére történő kiterjesztése érdekében. Teszik ezt a felhasználás és a hasonló feladatkörű könyvtárakkal való együttműködés

kritikus elemzése segítségével. Ugyancsak stratégiai lépés a multimédia információs szolgáltatások kialakítása a World Wide Weben. Ehhez elektronikus publikálási infrastruktúrát alakítanak ki, a biomedicina köréből elektronikus dokumentumgyűjteményt hoznak létre, és eszközöket fejlesztenek ki az Interneten található információforrások katalógizálására.

A megvalósítás érdekében (többek között) megerősítik kapcsolataikat a biomedicina területén munkálkodó célcsoportokkal és KNAW-intézményekkel, új online szolgáltatást hoznak létre és tesztelnek, kiterjesztik az elektronikus dokumentumszolgáltatást, valamint fejleszlik marketing- és PR-tevékenységüket.

Az akcióterv a KNAW Könyvtár évi 6,9 millió guldenes költségvetése mellé évi 0,4 milliót irányoz elő informatikai szakemberek foglalkoztatására (1995–1997), 0,2 milliót képzésre és átképzésre (1995–1996). A helyi hálózat, a PC-k és az adatbázisok fejlesztésére 1995-ben 0,4, 1996-ban 0,6, 1997-ben pedig 0,2 millió gulden jut.

A fejlesztés a munkatársak 75%-ánál kívánja optimalizálni a használt technológiát és ugyanilyen arányban kívánja a képzést-átképzést megvalósítani. Integrált teameket kívánnak létrehozni egy-egy termék vagy szolgáltatás nyújtására.

/GILS, W.: The precarious position between content and technology: libraries seeking their future. = The Electronic Library, 13. köt. 6. sz. 1995. p. 533–538./

(Koltay Tibor)

Nyilvános Információs Szolgálat: hosszú távú megoldás vagy félkész ház?

Az Európai Bizottság (European Commission = EC) londoni irodája 1993 novemberében felmérést készített a Gallup Intézettel, amelyből kiderült, hogy az emberek 28%-a elégedetlen az Európai Unió (EU) információihoz való hozzáféréssel. Giancarlo Pau, a londoni iroda információs osztályának vezetője szerint az EU-információkat a politikusok és a média eltorzítják, saját céljaikra használják. Szükség van tehát egy helyre – s erre a célra leginkább a közművelődési könyvtárak felelnek meg –, ahova bárki bemehet, maga keresheti meg a kívánt információt, s alakíthatja ki saját véleményét. Ennek érdekében 147 brit közművelődési könyvtári központ bekapcsolódott a *Nyilvános Információs Szolgálatnak (Public Information Relay)* nevezett programba, amelynek kifejezett célja az Európai Unióval kapcsolatos tájékoztatás.

Az új szolgáltatási rendszer létrehozásában az EC londoni irodája mellett szerepet kapott egy kormány szerv, a Nemzeti Örökség Osztálya (Department of National Heritage), valamint a Könyvtárvezetők Szövetsége (Federation of Local Authority Chief Librarians) is. Létrehoztak egy három csoportból álló szakértői bizottságot: az egyik az alapvető és ajánlott kiadványok listáját állította össze; a másik egy képzési programot dolgozott ki; a harmadik feladata pedig a Nyilvános Információs Szolgálat céljainak és eszközeinek kimunkálása volt.

A szolgáltatás országos beindítása után 1995 tavaszán három hónapos hatékonyságvizsgálatot tartottak a Nyilvános Információs Szolgálatban vezető szerepet játszó három könyvtárban (Bromley Central Library, Croydon Central Library,

Manchester Central Library). Az interjúk mellett mindhárom helyen megfigyelést is végeztek a következő kritériumok alapján: a szolgáltatás logójának használata; a gyűjtemény megjelenítése; a kiadványok elhelyezésére használt hely; újdonságok kiemelése stb. A három könyvtár eltérő módon alakította az információellátást: a croydoni EU-gyűjtemény teljesen beépült a könyvtár egészébe, Bromleyben több figyelmet fordítottak a használói igényekre, az anyagot rendszeresen köröztették a város könyvtáraiban. A manchesteri könyvtár alapelve pedig az volt, hogy a közösség legszélesebb rétegeinek nyújtsanak információkat az EU-ról.

A szolgálat résztvevőinek egy három részből álló tréninget szerveztek. Az első helyszíne az Európai Bizottság londoni irodája volt, így annak működésén keresztül betekintést nyerhettek az EC és az Európai Parlament (European Parliament) tevékenységébe is. A második rész abból a feltevésekből indult ki, hogy a résztvevők nem tudnak semmit az Európai Unió információs forrásairól. Számba vették az EU intézményeit, azok különböző típusú kiadványait, megismerkedtek néhány alapvető információs forrással. A tréning harmadik része az EU jogalkotási folyamatával, az Európai Bizottság munkájával, illetve a jogi dokumentumokkal foglalkozott. A tervek szerint a következő, negyedik lépcsőben az „népek Európájával” (Peoples' Europe), egészségügyi, biztonsági, állampolgári kérdésekkel foglalkoznak majd.

A vizsgált három könyvtár közül egyedül a Bromley költségvetése növekedett meg a szolgálatban való részvétellel. A Croydon esetében, mivel az EU-gyűjtemény teljesen beleolvad a törzslományba, az EU-információs források beszerzése is a rendes évi költségvetés része.

A szolgáltatásoknál általánosnak mondható, hogy csak a nyomtatás és adatbázis-lekérdezési idő költségeit kell a használóknak megfizetni, sőt Manchesterben még ez utóbbiért sem kértek térítést.

A könyvtárosokkal végzett interjúkból kitűnik a más információellátókkal való szoros együttműködés igénye. Ezt a feladatot, azaz egy regionális hálózat koordinálását a Nemzeti Koordinációs Bizottság (National Coordinating Committee) végzi. A bizottság 1995 novemberében a szolgálat tagjai számára egy kötetet állított össze a legfontosabb nevekkal, címekkel, pl. kormányzati hivatalok adataival.

Az interjúkból az is kitűnik, hogy az EU-val kapcsolatos kérdések megválaszolása sokszor nehézséget okoz. Az emberek nem tudják megfelelően megfogalmazni kérdésüket, mert nem tudják, hogy az EU-információk hogyan segíthetik őket. Nem ismerik a dokumentumokat, rendeltetésüket, hogy mi elérhető. Ez az információs hiány a közvetítéssel megbízott könyvtáros számára úgy jelentkezik, hogy nehéz megtalálni a megfelelő információs helyeket, az EU-kiadványok többsége nehéz, túlságosan tömör, és tájékoztatási szempontból gyengén szerkesztett.

Az EU információs forrásainak használói főleg az oktatási szektorból kerülnek ki, őket követi az üzleti szektor, s csak ezután következik a nyilvánosság, „az utca embere” és a helyi szervezetek. A források használatáról általában elmondható, hogy az EU hivatalos dokumentumaival szemben az olvasók előnyben részesítik a kereskedelmi céllal megjelentetett kiadványokat (*CCH Reporter*, *The Times' Single Market* stb.); ez utóbbiak elérhetősége, összefoglaló, informatív jellege és „emészthetősége” messze megelőzi a hivatalos kiadványokét. E kiadványok nehézkessége a könyvtárosok szerint részben annak tulajdonítható, hogy az Európai Unió köteles minden publikációját az összes tagország nyelvére lefordítani. Az ezzel kapcsolatos probléma természetesen az Európai Bizottság számára is ismert.

A szolgálat résztvevőit az Európai Bizottság többféleképpen is támogatja. A tagkönyvtárak 50%-kal olcsóbban juthatnak hozzá az EU adatbázisaihoz és kiadványaihoz (*Directory of Legislation in Force*, *Social Europe*, *Panorama of EU Industry* stb.), s könnyebben kaphatják meg az ingyenes kiadványokat is a londoni képviselőtől.

A vizsgálat tanulságait összegezve elmondható, hogy a közművelődési könyvtárak alkalmas környezetet nyújtanak a Nyilvános Információs Szolgálat, az EU-információk terjesztéséhez a helyi közösség részére, a diákokat és az üzletembereket is beleértve. A már korábban felállított Európai Információs Centerek (EIC) számára ugyan országos konkurenciát jelentenek jóval szélesebb hálózatuk folytán, de a fejlesztés iránya várhatóan a hálózati koordináció és az EIC-kel való partnerség kialakítása.

/KELLY, A.-NICHOLAS, D.: *The Public Information Relay : long-term solution or half-way house? = Aslib Proceedings*, 48. köt. 6. sz. 1996. p. 151-157.

(Koreny Ágnes)